***Dwa listy Karola Małłka
do Andrzeja Wakara
(napisane w Krutyni
17 VII 1957 r. i Rudziskach
Pasymskich 23 I 1958 r.)***

opracowanie:

MARCIN WAKAR

Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie

DOI: <https://doi.org/10.26774/rzz.191>

01/2017

**ROCZNIK
ZIEM
ZACHODNICH**

Publikacja dostępna na licencji **Creative Commons Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe**. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz autorów. Zezwala się na wykorzystanie publikacji zgodnie z licencją – pod warunkiem zachowania niniejszej informacji licencyjnej oraz wskazania Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” jako właściciela praw do tekstu.

Karol Małłek na Mazurach był postacią powszechnie znaną. Urodził się 18 marca 1898 r. we wsi Brodowo w powiecie działdowskim jako syn Wilhelma i Henryki Augusty z domu Mareńskiej. Była to rodzina z dawna osiadła na Mazurach. Przez osiem lat uczęszczał do szkoły niemieckiej, a następnie pracował w gospodarstwie rodziców do 1917 r., kiedy został powołany do wojska¹. Okres walk frontowych opisał szczegółowo w swych wspomnieniach zatytułowanych *Z Mazur do Verdun*². Po powrocie na Mazury okazało się, że część regionu, tj. Działdowszczyzna, bez plebiscytu weszła w skład państwa polskiego. Wówczas zgłosił się na kurs kandydatów na nauczycieli i uczył w szkołach, cały czas się doksztalając. W 1935 r. współzakładał i został pierwszym prezesem Związku Mazurów³. Do wybuchu II wojny światowej publikował liczne prace i artykuły o tematyce regionalnej. Pierwszym opracowaniem książkowym była *Jutrznia Mazurska na Gody*⁴, później publikował kolejne⁵. W trakcie wojny ukrywał się w Warszawie, gdzie zorganizował tajny Mazurski Instytut Badawczy. Już 12 grudnia 1944 r. zreferował problemy mazurskie na posiedzeniu PKWN. W 1945 r. wraz z Emilią Sukertową-Biedrawiną założył Instytut Mazurski, którego został prezesem. Pełnił też różne inne funkcje społeczne. W latach 1945–1950 i 1957–1960 był dyrektorem Mazurskiego Uniwersytetu Ludowego. Mieszkał w Olsztynie, Toruniu i Krutyni. Wciąż też publikował. Zmarł w Krutyni 28 sierpnia 1969 r.⁶ Przez siebie współczesnych był powszechnie nazywany „królem Mazurów”.

Ponad dwadzieścia lat młodszy Andrzej Wakar (ur. 30 listopada 1920 r.) wywodził się ze skrajnie różnego środowiska. Urodził się i wychował w rodzinie cenionego demografa i statystyka Włodzimierza Wakara (1885–1933) w domu przy ul. Wspólnej w Warszawie. Ukończył elitarnie gimnazjum im. Wojciecha Górskiego, w 1938 r. zdał maturę i dostał się na studia prawnicze. Przerwane przez wojnę studia kontynuował na tajnych kompletach (studia historyczne na Uniwersytecie Warszawskim ukończył dopiero w 1962 r., a doktorat na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika obronił w 1988 r.). W 1943 r. wziął ślub z Marią Łapińską, która zmarła w sierpniu 1944 r., wydawszy na świat syna – Andrzeja Borysa. W powstaniu warszawskim zburzony został dom przy ul. Wspólnej. Po zakończeniu działań wojennych Wakar zdecydował się wyjechać na tzw. Ziemię Odzyskaną⁷. W maju 1945 r. przyjechał do Olsztyna

1 E. Martuszewski, *Małłek Karol (1898–1969), nauczyciel, działacz społeczny, pisarz*, [w:] *Polski słownik biograficzny* (dalej: PSB), t. 19, Wrocław [et al.] 1974, s. 451.

2 K. Małłek, *Z Mazur do Verdun. Wspomnienia 1890–1919*, Warszawa 1967.

3 E. Martuszewski, *op. cit.*

4 K. Małłek, *Jutrznia Mazurska na Gody*, Olsztyn 1931.

5 Zob. m.in. *idem*, *Plon. Dożynki na Mazurach*, Warszawa 1937; *idem*, *Wesele Mazurskie*, Warszawa 1937.

6 E. Martuszewski, *op. cit.*, s. 452.

7 E. Mazgał, *Andrzej Wakar*, [w:] *Kalendarz Olsztyna 2001*, Olsztyn 2000, s. 196.

z nominacją na starostę we Frydlandzie⁸, który jednak nie wszedł w skład tworzącego się państwa. W związku z powyższym przez rok pełnił funkcję wicestarosty, a następnie przewodniczącego Powiatowej Rady Narodowej w Bartoszycach. Wkrótce został też radnym wojewódzkim. W 1949 r. osiedlił się w Olsztynie. Tu został współzałożycielem oddziału Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, którego przez kilka lat był sekretarzem. Następnie, w 1956 r., współzałożył Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Pojezierze”, z którym związał się na większą część życia⁹. Pracował w redakcjach „Warmii i Mazur” oraz „Panoramy Północy”. Jako dziennikarz debiutował w 1954 r. na łamach „Głosu Olsztyńskiego” szkicem historycznym *Kultura Warmii i Mazur w dobie Odrodzenia*. Jego debiutem książkowym była broszura *Sto lat walki o szkołę polską na Mazurach i Warmii* z 1955 r.¹⁰ Napisał szkice o wybitnych Warmiakach i Mazurach oraz wiele popularnonaukowych opracowań historycznych, m.in. na temat walki o polską szkołę i plebiscytów w 1920 r. Edytorsko opracował i poprzedził wstępami m.in. prozę Karola Małłki, Ernsta Wiecherta i Wojciecha Kętrzyńskiego. Wiele uwagi poświęcił dziejom „Gazety Olsztyńskiej”. Jako dyrektor Wydawnictwa „Pojezierze” był inicjatorem, redaktorem i współautorem serii monografii miast i powiatów regionu (ukazało się 19 prac w latach 1966–1983), a także inicjatorem i redaktorem serii „Literatura Warmii i Mazur w dawnych wiekach” (opublikowano 11 prac w latach 1973–1988). Najbardziej znaną jego książką jest monografia Olsztyna¹¹.

Warto zaznaczyć, że nie powstały dotąd pełne opracowania biograficzne dotyczące zarówno Karola Małłki, jak i Andrzeja Wakara¹². Oba listy są zatem przyczynkiem do powstania takowych.

Trudno dziś ustalić okoliczności, w jakich dokładnie Andrzej Wakar poznał się z Karolem Małłką. Z zachowanych 16 listów (znajdujących się w zbiorach domowych rodziny Wakarów) oba prezentowane poniżej należą do najstarszych. Świadczą one o pewnej zażyłości, co znaczy, że znali się już od dłuższego czasu. W swych wspomnieniach, publikowanych jedynie we fragmentach, Andrzej Wakar datuje początek znajomości już na 1945 r., kiedy to słuchał opowieści o nieszczęściach, jakie dotknęły lud mazurski¹³.

8 Friedland, obecnie Prawdinsk w obwodzie kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

9 E. Mazgal, *op. cit.*

10 A. Wakar, *Sto lat walki o szkołę polską na Mazurach i Warmii*, Olsztyn 1955.

11 *Idem*, *Olsztyn 1353–1945*, Olsztyn 1971; *idem*, *Olsztyn. Dzieje miasta*, Olsztyn 1997.

12 Opracowania biografii Karola Małłki, prócz tej znajdującej się w PSB (zob. przyp. 1), znajdują się m.in. [w:] *Olsztyńskie biografie literackie 1945–1988*, red. J. Chłosta, Olsztyn 1991, s. 50–52; T. Oracki, *Rozmówiłbym kamień... Z dziejów literatury ludowej oraz piśmiennictwa regionalnego Warmii i Mazur w XIX i XX wieku*, Warszawa 1976, s. 259–262; *idem*, *Twórcy i działacze kultury w województwie olsztyńskim w latach 1945–1970*, Olsztyn 1975, s. 108–109; *Pierwszy między Mazurami: wspomnienia o Karolu Małłku*, wstęp i oprac. J. Chłosta, Olsztyn 1998. Jeśli chodzi natomiast o Andrzeja Wakara ukazało się nieco mniej materiałów biograficznych (PSB doszedł w biogramach do litery „Ś”), w tym m.in.: J. Jasiński, *Andrzej Wakar historyk Warmii i Mazur (1920–1995)*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie”, nr 209 (3/1995), s. 323–325; *idem*, *Andrzej Wakar jako historyk. Przyczynek do powojennej historiografii Olsztyna*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie”, nr 151 (1/1981), s. 179–186; T. Oracki, *Twórcy i działacze kultury...*, s. 185–186. Najpełniejszym opracowaniem jest jednak praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Małgorzaty Szostakowskiej, obroniona na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, zob. T. Błędzki, *Andrzej Wakar 1920–1995. Zarys biograficzny*, Olsztyn 2002.

13 A. Wakar, *Pionierskie lata*, [w:] *Wyjście na prostą. Pamiętniki z lat 1944–1969*, red. B. Chłabicz, W. Grochola, B.W. Olszewska, Warszawa 1973, s. 149.

Oba prezentowane poniżej listy obejmują czas, w którym Wakar pełnił funkcję członka Egzekutywy Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej¹⁴. Jak mówią późniejsze dokumenty: „Z Egzekutywy zostaje usunięty prawdopodobnie za wypowiedzi na wiecach przeciwko Związkowi Radzieckiemu”¹⁵. Jednakże oba listy dotyczą właśnie okresu, w którym Wakar działał w Komitecie Wojewódzkim i mógł pomagać Karolowi Małkowi w działaniach Mazurskiego Uniwersytetu Ludowego, a także na innych frontach pracy społecznej. Choć brakuje drugiej strony pierwszego z listów, uznałem, że warto go opublikować ze względu na to, iż treści w nim zawarte prezentują m.in. złożone relacje między dwoma autochtonami: Karolem Małkiem i Janem Boenigkiem.

1

Krutynia, dnia 17 VII 1957 r.

Drogi Andrzeju!

Znowu leje deszcz, lecz Stryjek Twój¹⁶ nie przejmuje się tym i codziennie marszeruje na Muker¹⁷ kąpać się. Dobrze się czuje – mówi – i dobrze wygląda. Opalony – rzeński. Odwiedziłem go dwa razy, a na ulicy spotykamy się bodajże co dzień. Przedwczoraj odwiedził mnie Wach¹⁸ z – Boenigkiem¹⁹. Wykrzyczałem ich – jak tak mówisz. Bo Wach sam zapowiedział się. Wreszcie został Wach, a Boenigk wyjechał. Pogadaliśmy o uaktywnieniu Krutyni. Uważam, że z tego nic mi nie wyjdzie, bo ludzie już teraz w nic nie wierzą. Powiedziałem Wachowi, że dopóki Boenigk nie zetrze w godziwy sposób tego, co narobił, uważać go będę nie tylko za osobistego, ale za społecznego wroga. Patrz! Jaki lump. Narozrabia i wchodzi do twojego domu jednocześnie.

Wczoraj wysłałem list do Januszki²⁰. Musiałem, bo nerwy mi chodzą. Przedstawiłem mu 2 sprawy:

1) „Dlaczego wybiera się mnie na członka Plenum KW PZPR zaocznie z jednej strony, a z drugiej strony nie daje mi się zawiadomienia o mających się odbyć Ple-nach?” (Nie wysłali mi zawiadomienia ani do Krutyni, ani do Olsztyna).

14 Był jej członkiem w latach 1956–1958.

15 Instytut Pamięci Narodowej, Wr 022/213, k. 38: Informacja dotycząca Sobczyk Jana s. Andrzeja i Andrzeja Wakara s. Włodzimierza – literatów oddziału ZLP w Olsztynie, 1974 (brak dokładnej daty).

16 Aleksy Wakar (1898–1966) – ekonomista, rektor Szkoły Głównej Handlowej, twórca tzw. szkoły warszawskiej w polskiej ekonomii.

17 Obecnie Jezioro Mokre (niem. Mucker See).

18 Władysław Wach (1908–1980) – wydawca, działacz ludowy, pracował m.in. w Towarzystwie Rozwoju Ziemi Zachodnich i Polskim Towarzystwie Ekonomicznym.

19 Jan Boenigk (1903–1982) – nauczyciel, publicysta, działacz społeczny i kulturalno-oświatowy w Prusach Wschodnich, a następnie na Warmii, Mazurach i Powiślu.

20 Zbigniew Januszko (1916–?) – działacz narodowy, społeczny i polityczny, przewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej w Olsztynie, poseł na Sejm PRL II kadencji.

2) „Czy to prawda, że wniosek KW PZPR odnośnie mojej emerytury (jako działacza rewolucyjnego) Warszawa (KC PZPR) odrzuciła?”

Powinien to jakoś załatwić i dać mi odpowiedź, bo o to go prosiłem. Otóż powtórzę Ci dla Twojej orientacji, co mu krótko zareplikowałem:

„Czy człowiek, który brał czynny udział w dwu rewolucjach **1918–19 zbrojnie, w drugiej 1939–1945 półzbrojnie – tajnie**, (a otrzymuje ostatnio 661 zł. Renta dla zasłużonych może być u mnie tylko ponad 1500 zł, a nie poniżej, bo jej nie przyjmę. Pamiętaj! Że według obowiązującego prawa emerytalnego – normalnego, mam prawo do 1500 zł emerytury miesięcznie: 60% od pensji dyrektora – 1200 zł, plus 25% od tego za odznaczenia, tj. 300 zł, razem 1500 zł), a w okresie międzywojennym konspiracyjnie uprawiał politykę komunistyczną w łonie Związku Mazurów i właśnie za działalność rewolucyjną ma 2 wyroki śmierci poza sobą, pierwszy za Kaisera za zorganizowanie buntu wojskowego na froncie 1918 r. [nieczytelne] (abdykacja Kaisera tylko uwolniła nas od rozstrzelania), drugi za Hitlera w 1939 r., który właśnie o tym buncie, jak i również o udziale zbrojnym w rewolucji 1918–19 w szeregach Spartakusbundu²¹ i KPD²² nie zapomniał (udało mi się tylko przed czasem zbiec do GG²³, ale Gestapo tropiło mnie przez lat 6) – nie pasuje na działacza rewolucyjnego?

A czy przedzieranie się przez front podwarszawski jesienią 1944 r. do Lublina, do polskiej Władzy Ludowej celem dopilnowania sprawy powrotu Prus Wschodnich do Polski, czy to nie jest coś więcej niż działalność rewolucyjna?

A czy nie znalazłem się zaraz po wyzwoleniu w szeregach Partii i pracowałem jak ten roboczy wół nad wprowadzeniem i umocnieniem Ludowładztwa na tych terenach? Dlaczego nie docenia się jednych, a przecenia się innych działaczy rewolucyjnych?” (oto w skrócie)

Piszę Ci o tym, żebyś umiał zabrać głos i ustawił innych powiedzmy sobie na Egzekutywie, czy też gdzie, bo ja nie dam spokoju. Ja liczę sobie 39 lat walki klasowej i Schluss, i na to złożyłem dowody (Dlaczego Malewski ma [nieczytelne dwa wyrazy]? Albo inni mają renty wielkie?) Jeżeli np. będą sprzeciwy, no to bracie, bądź zdrów i sraj w [nieczytelne] i adieu Pologne. Wtedy będzie wyraźny już znak, że i nas się nie cierpi.

W końcu tego miesiąca przybywa do Krutyni nowy nauczyciel i [nieczytelne dwa wyrazy] i my przyjedziemy do Olsztyna. Jak z artykułem? I innymi? Dlaczego Frank²⁴ i Świącicki²⁵ nie przysyłają mi moich materiałów z powrotem? A może je stracili?

[brak następnych stron listu]

21 Związek Spartakusa – marksistowski ruch rewolucyjny działający w Cesarstwie Niemieckim podczas I wojny światowej.

22 Komunistyczna Partia Niemiec (niem. *Kommunistische Partei Deutschlands*).

23 Generalna Gubernia.

24 Michał Frank (1918–?) był w owym czasie sekretarzem KW PZPR w Olsztynie.

25 Henryk Świącicki (1926–1985), ps. „Horosz”, był wówczas redaktorem naczelnym „Panoramy Północy”.

Rudziska, dnia 23 I 1958 r.

Drogi Andrzeju!

Zbliża się dzień mojego podwójnego jubileuszu. Dnia 18. marca 1958 r. obchodzę 60-lecie mych urodzin i 40-lecie mej pracy społecznej i politycznej, a moja białka²⁶ 40-lecie pracy społecznej i zawodowej.

Młodzież MUZ w Rudziskach²⁷ zamierza urządzić mi niespodziankę – urządzić bal. Na te uroczystości wybiera się „Studencki Teatr Satyryków” z Warszawy²⁸ z występami i Polskie Radio z Warszawy do nagrania uroczystości. Tak samo i Newerly²⁹ chce zaszczyścić nas swoją obecnością. Zdaje się, że i Marszałek Sejmu coś pobąkiwał. Należałoby moim zdaniem poprosić i innych przedstawicieli z Warszawy oraz Olsztyna. Chciałbym również i Was widzieć – p. Wakarów i ugościć po przyjacielsku. Byłoby więc około 100 ludzi, a może i więcej.

Na przeszkodzie stoi tylko – brak forsy. I tu nie wiem, co robić. Nie znasz może przypadkiem źródeł, skąd można by uzyskać bezzwrotną zapomogę? Napisz mi kilka słów w tej sprawie. Dziękuję Ci za przesyłkę – za kalendarz³⁰. A może przysłałbyś mi [jeszcze] 1 egzemplarz, co? Bo my tu nie mamy.

Gotówkę przesłałem zaraz Januszowi³¹ do Torunia, bo biedak woła o pomoc na jedzenie.

U nas po staremu. Ciągniemy, jak należy. Przez 4 dni byłem w Warszawie na 2 konferencjach: „Rady Naukowej T.R.Z.Z.”³² i naszych placówek UL.-owskich³³.

Mój jeden wykładowca inż. [imię i nazwisko nieczytelne] wyjechał na 3 tygodnie do Francji i obecnie ciągniemy cały wózek w 2-kę. Ciężko nam trochę, no ale robimy. Wpadnij z Twoją Białką i małym Boryskiem. Zabierz i moją białkę. Ucałuj całą Rodzinę ode mnie.

Z góry dziękuję za wszystko
mocno Cię pozdrawiam
Twój Karol

26 Białka (gwara mazurska) – kobieta, żona.

27 MUZ – Mazurski Uniwersytet Ludowy w Rudziskach Pasymskich. Placówka powołana i prowadzona przez Karola Małkę w latach 1945–1950.

28 Studencki Teatr Satyryków – teatr kabaretowy uznawany za jedną z najbardziej zasłużonych inicjatyw kulturalnych PRL. Działał w latach 1954–1975. Jednym z aktorów, reżyserem i autorem w STS był Stanisław Tym. Podczas swojej działalności teatr dał 55 premier i 3200 przedstawień.

29 Igor Newerly (1903–1987) – polski prozaik i pedagog. Autor m.in. *Pamiętki z Celulozy i Wzgórza Błękitnego Snu*.

30 Chodzi o *Kalendarz Mazur i Warmii* redagowany przez Andrzeja Wakara.

31 Janusz Małek (ur. 1937) – syn Karola, historyk, obecnie prof. dr hab., emerytowany wykładowca Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

32 Towarzystwo Rozwoju Ziemi Zachodnich – organizacja społeczna działająca w latach 1957–1970. Prowadziła badania i propagowała tematykę Ziemi Zachodnich i Północnych (tzw. Ziemi Odzyskanych), uzasadniając prawa państwa polskiego do tych ziem i integracji ich z pozostałymi obszarami kraju.

33 Mowa o Uniwersytetach Ludowych.

Bibliografia

- Błędzki T., *Andrzej Wakar 1920–1995. Zarys biograficzny*, Olsztyn 2002 (praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Małgorzaty Szostakowskiej, obroniona na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego)
- Jasiński J., *Andrzej Wakar historyk Warmii i Mazur (1920–1995)*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie”, nr 209 (3/1995), s. 323–325
- Jasiński J., *Andrzej Wakar jako historyk. Przyczynek do powojennej historiografii Olsztyna*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie”, nr 151 (1/1981), s. 179–186
- Małłek K., *Jutrznia Mazurska na Gody*, Olsztyn 1931
- Małłek K., *Plon. Dożynki na Mazurach*, Warszawa 1937
- Małłek K., *Wesele Mazurskie*, Warszawa 1937
- Małłek K., *Z Mazur do Verdun. Wspomnienia 1890–1919*, Warszawa 1967
- Martuszewski E., *Małłek Karol (1898–1969), nauczyciel, działacz społeczny, pisarz*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 19, Wrocław [et al.] 1974, s. 451–452
- Mazgal E., *Andrzej Wakar*, [w:] *Kalendarz Olsztyna 2001*, Olsztyn 2000, s. 196
- Olsztyńskie biografie literackie 1945–1988*, red. J. Chłosta, Olsztyn 1991
- Oracki T., *Rozmówiłbym kamień... Z dziejów literatury ludowej oraz piśmiennictwa regionalnego Warmii i Mazur w XIX i XX wieku*, Warszawa 1976
- Oracki T., *Twórcy i działacze kultury w województwie olsztyńskim w latach 1945–1970*, Olsztyn 1975
- Pierwszy między Mazurami: wspomnienia o Karolu Małłku*, wstęp i oprac. J. Chłosta, Olsztyn 1998
- Wakar A., *Olsztyn 1353–1945*, Olsztyn 1971
- Wakar A., *Olsztyn. Dzieje miasta*, Olsztyn 1997
- Wakar A., *Pionierskie lata*, [w:] *Wyjście na prostą. Pamiątniki z lat 1944–1969*, red. B. Chłabicz, W. Grochola, B.W. Olszewska, Warszawa 1973, s. 121–162
- Wakar A., *Sto lat walki o szkołę polską na Mazurach i Warmii*, Olsztyn 1955

Marcin Wakar

***Dwa listy Karola Małłka do Andrzeja Wakara
(napisane w Krutyni 17 VII 1957 r. i Rudziskach Pasymskich
23 I 1958 r.)***

Streszczenie: Prezentowane materiały źródłowe pochodzą ze spuścizny po olsztyńskim historyku, dziennikarzu i wydawcy – Andrzeju Wakarze, która znajduje się w rodzinnym archiwum spadkobierców. Są to dwa listy Karola Małłka do wymienionego wyżej adresata. Dokumenty pochodzą z 1957 i 1958 r. Dowiedzieć się z nich możemy o przyjaźni, jaka łączyła obu ludzi kultury, którzy wywodzili się z jakże różnych środowisk: Wakar z domu warszawskiej inteligencji, Małłek z chłopskiej chaty na Mazurach. Pokazują one również m.in. skomplikowane relacje „Króla Mazurów” – jak zwano Małłkę – z Komitetem Wojewódzkim Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, konflikt pomiędzy Małłkiem a innym działaczem autochtonicznym – Warmiakom Janem Boenigkiem, a także kulisy uroczystości, jaka odbyła się w Mazurskim Uniwersytecie Ludowym kierowanym przez Karola Małłkę.

***Two letters from Karol Małłek to Andrzej Wakar
(written in Krutynia 17/07/1957 and Rudziska Pasymskie
23/01/1958)***

Abstract: The presented source materials come from the papers of the Olsztyn historian, journalist and publisher, Andrzej Wakar, which are lodged in the family archives of his heirs. This article discusses two letters addressed to Wakar from Karol Małłek. The documents date from 1957 and 1958 and tell us of the friendship which existed between these two men of culture who came from such different backgrounds: Wakar from the Warsaw intelligentsia, Małłek from a simple family in Masuria. However, it is not this friendship that is the most important element in the above texts. They show, inter alia, the complicated relationships between the „King of Masuria”, as Małłek was called, and the Regional Committee of the Polish United Workers' Party, the conflict between Małłek and another local Warmian activist, Jan Boenigk, and also the background to the celebrations which Karol Małłek organised at the Masurian People's University.

Słowa kluczowe: Mazury, Karol Małłek, Andrzej Wakar, Aleksy Wakar, Jan Boenigk, Mazurski Uniwersytet Ludowy

Key words: Masuria, Karol Małłek, Andrzej Wakar, Aleksy Wakar, Jan Boenigk, Masurian People's University